

מפי כהן

שיעורו השבועי של

מו"ר הרב שמעון כהן שליט"א

ספר יהושע פרק א

מהנהגת משה להנהגת יהושע

ראשי פרקים:

נקודת הראשית של הספר ♦ אחרי מות משה ♦ בימי אבלו של משה נשתכחו שלושת אלפים הלכות ♦ משה עבד ה' ויהושע משרת משה ♦ לאמור - אמירה גמורה ♦ העולם חזר לאחוריו ♦ קום עבור את הירדן ♦ כניויהם של משה ויהושע ♦ יהושע מסר את התורה יחידי ♦ משה רבנו מצווה לחזק ולאמץ את יהושע ♦ ליהושע לא היו מתנגדים

פרק א

ספר יהושע נפתח בציווי ה' ליהושע על הכניסה לארץ, ולמעשה מצוה זו היא כותרתו הראשית של הספר. ספר יהושע הוא 'ספר הכניסה לארץ', וכך נאמר:

"וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד ה' וַיֹּאמֶר ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון מִשְׁרַת מֹשֶׁה לֵאמֹר: מֹשֶׁה עֶבְדִּי מֵת וְעַתָּה קוּם עֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה אִתָּה וְכָל הָעָם הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: כָּל מְקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כִּף רַגְלְכֶם בּוֹ לָכֵם נִתְּתִיו כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל מֹשֶׁה: מִהַמְדְּבָר וְהַלְבָּנוֹן הַזֶּה וְעַד הַנְּהַר הַגְּדוֹל נְהַר פְּרַת לַאֲרֶץ הַחִתִּים וְעַד הַיָּם הַגְּדוֹל מְבֹאֵה הַשָּׁמֶשׁ יְהִי גְבוּלְכֶם: לֹא יִתְצַב אִישׁ לְפָנֶיךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ כְּאֲשֶׁר הָיִיתִי עִם מֹשֶׁה אֲהִיָּה עִמָּךְ לֹא אֲרַפֶּךָ וְלֹא אֶעְזָבְךָ: חֲזַק וְאַמְץ כִּי אִתָּה תִּנְחַל אֶת הָעָם הַזֶּה אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבוֹתֶם לָתֵת לָהֶם: רַק חֲזַק וְאַמְץ מְאֹד לְשָׁמֵר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּךְ מֹשֶׁה עֶבְדִּי אֵל תְּסוּר מִמֶּנּוּ יְמִין וּשְׂמֹאל לִמְעַן תִּשְׁכַּח לְבָבְךָ אֶת הָאָרֶץ תַּלְדָּ: לֹא יְמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה לִמְעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַכְּתוּב בּוֹ כִּי אִז תִּצְלִיחַ אֶת דְּרָכְךָ וְאִז תִּשְׁכַּח: הֲלוֹא צִוִּיתִיךָ חֲזַק וְאַמְץ אֶל תַּעֲרֹךְ וְאֵל תַּחַת כִּי עִמָּךְ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תַּלְדָּ"¹.

לאחר הציווי על הכניסה לארץ ודברי החיזוק לשמירת התורה באים שני פסוקים שבהם הכנה מעשית לקראת הכניסה לארץ, וכך נאמר:

"וַיִּצְוֶה יְהוֹשֻׁעַ אֶת שְׁטָרְיָה הָעָם לֵאמֹר: עֲבְרוּ בְּקֶרֶב הַמַּחְנֶה וְצִוּוּ אֶת הָעָם לֵאמֹר הֲכִינוּ לָכֵם צִידָה כִּי בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים אִתְּם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה לְבֹאֵה לְרִשְׁתָּה אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָכֵם לְרִשְׁתָּה"².

בסופו של הפרק מובא דו שיח בין יהושע לבני ראובן ובני גד וחצי שבט מנשה, ובו תזכורת לתנאי שסוכם בין ראובן וגד למשה רבנו להבטחת נחלתם בעבר הירדן המזרחי, וכך נאמר:

"וְלִרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְּנַשֶּׁה אָמַר יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: זְכוּר אֶת הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה אֲתֶכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד ה' לֵאמֹר ה' אֱלֹהֵיכֶם מְנִיחַ לָכֵם וְנִתְּנוּ לָכֶם אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת: נְשִׂיכֶם טַפְּכֶם וּמְקַנְיֶכֶם יֵשְׁבוּ בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם תַּעֲבְרוּ חֲמִשִּׁים לִפְנֵי אַחֵיכֶם כֹּל גְּבוּרֵי הַחֵיל וְעֲזַרְתֶּם אוֹתָם: עַד אֲשֶׁר יָנִיחַ ה' לְאַחֵיכֶם כַּכֶּם וַיִּרְשׁוּ גַם הֵמָּה אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָהֶם וּשְׁבַתְּם לְאֶרֶץ יְרֻשַׁתְּכֶם וִירְשַׁתֶּם אוֹתָהּ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד ה' בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ:

וַיַּעֲנוּ אֶת יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר צִוִּיתָנוּ נַעֲשֶׂה וְאֵל כֹּל אֲשֶׁר תִּשְׁלַחַנוּ נִלְדָּ: כֹּל אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ אֶל מֹשֶׁה כֵּן נִשְׁמַע אֵלֶיךָ רַק יְהִיָּה ה' אֱלֹהֵיךָ עִמָּךְ כְּאֲשֶׁר הָיָה עִם מֹשֶׁה: כֹּל אִישׁ אֲשֶׁר יִמְרָה אֶת פִּיךָ וְלֹא יִשְׁמַע אֶת דְּבָרֶיךָ לְכֹל אֲשֶׁר תִּצְוּנוּ יוֹמֵת רַק חֲזַק וְאַמְץ"³.

נקודת הראשית של הספר

פרקנו פותח בציווי ומסיים בהתחלת המימוש. פסוקי פרקנו מפגישים אותנו עם הרגעים הראשונים של המעבר מגלות לקוממיות, מחיי המדבר לחיי ארץ ישראל. ברגעים אלה דרוש חיזוק מיוחד, ולכן ארבע פעמים בפרקנו מופיעים המילים "חזק ואמץ", שלוש פעמים מפי ה' ופעם אחת מפי שניים וחצי השבטים.

נבקש להתמקד תחילה בפסוקים הראשונים, שכן כלל מוסד בידינו, שבנקודת הראשית של כל ספר וספר בתנ"ך ניתן לראות בזעיר אנפין את ענינו ותכליתו של הספר כולו.

אחרי מות משה

ספר יהושע פותח במילה 'ויהי', לשון צער⁴, "ויהי אחרי מות משה עבד ה' ויאמר ה' אל יהושע בן נון משרת משה לאמר:

³ יהושע א, יב-יח.

⁴ ראה מגילה י"ע"ב.

¹ יהושע א, א-ט.

² יהושע א, י-יא.

אמר לו: רבי, כלום הנחתיך שעה אחת והלכתי למקום אחר? לא כך כתבת בי 'ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל? מיד תשש כוחו של יהושע, ונשתכחו ממנו שלוש מאות הלכות, ונולדו לו שבע מאות ספיקות, ועמדו כל ישראל להרגו.

אמר לו הקדוש ברוך הוא: לומר לך אי אפשר, לך וטורדן במלחמה, שנאמר: 'ויהי אחרי מות משה עבד ה' ויאמר ה' וגו'.

במתניתין תנא: אלף ושבע מאות קלין וחמורין, וגזירות שוות, ודקדוקי סופרים נשתכחו בימי אבלו של משה".

בימי האחרונים משה רבנו מבקש מיהושע לטוח בפניו את הסוגיות שאינן מחוורות דיו, כדי שיוכל לבאר ולפטט לו את הדברים לפני מותו, ויהושע משיב לו בביטחון: אין לי קושיות, הכל נהיר ובהיר, שכן במשך שנים רבות שימשתי בקודש והייתי קרוב אל ה'שמשי' ומואר ממנה.

חלשה דעתו של משה מכך שהחזיק יהושע את עצמו גדול כמותו, ויהושע נענש על מה שנתגאה שיודע הכל.⁸

עד עתה למדנו שיהושע היה מתבטל לפני משה רבנו בביטול גמור ונעשה כלי לקבלת תורתו. יהושע היה 'כלבנה' ומשה כ'חמה', וכשם שהלבנה מקבלת את אורה מהחמה ולית לה מגרמה כלום, כך יהושע היה מתבטל לפני משה בביטול גמור. והנה כאן נכשל יהושע ויחס לעצמו גדולה כשל משה, ובאותה שעה נענש יהושע, נשכחו ממנו שלוש מאות הלכות ונולדו לו שבע מאות ספיקות. ובברייתא מובא, שבימי האבל על פטירת משה נשתכחו דברי הלכה נוספים.

כיצד נשתכחו ההלכות וכיצד נתעוררו הספיקות? הספק והשכחה הם בדרך כלל תוצאה של חוסר בהירות. משה רבנו האיר את העולם באור בהיר וצלול, כ'חמה', באור של אמונה ודאית ומוחלטת, וכשיהושע החליש דעתו של משה, אורה של השמש התעמעם קמעה ונשתכחו הלכות, וכשנסתלק משה מן העולם והכל בכו והתאבלו, העצבות והדכדוך האפילו גם הם על אורה של השמש והשכחו הלכות נוספות.

הסתלקותו של משה רבנו ושקיעת שמשו הורגשו היטב בעולם. ברגע אחד נפל העולם ממדרגתו, וכך כתב בעל ה"משך חכמה"⁹:

"ויתמו ימי בכי אבל משה'. מפני שנשתכחו ג' אלפים הלכות באבלו. ואף על פי ש'יהושע בן נון מלא רוח חכמה', ובכל זה לא היה יכולת בידו למהדרינהו, מפני שלא קם נביא עוד בישראל כמשה', וזהו לנצחיות התורה, שלא יוכל לחדש דבר מעתה, וכמו שכתב הרמב"ם. ולכן תמו ימי בכיתו".

ה"משך חכמה" מבאר, שבני ישראל נאלצו להפסיק את ימי הבכי עקב הסכנה שתהליך שכחת ההלכות בעקבות האבל ילך ויגבר.

משה עבד ה' ויהושע משרת משה

בפסוק הראשון בספר אנו פוגשים שני כינויים, האחד של משה והשני של יהושע, ו'וְיָהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד ה' וַיֹּאמֶר ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוֹן מִשְׁרַת מֹשֶׁה לֵאמֹר". משה רבנו נקרא 'עבד ה'

מֹשֶׁה עֶבֶדִי מִת וְעַתָּה קוּם עֲבֵר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה אִתָּה וְכָל הָעָם הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל".

ניתן לומר שהצער הוא על פטירת משה רבנו. כך נראה מדברי רש"י, שכתב:

"ויהי אחר מות משה - מחובר אל סדר התורה המסיימת בפטירת משה, וזה מחובר לה".

ו"ו-החיבור מחברת בין ספר יהושע לספר דברים ומלמדת על החיבור האמיץ ביניהם - ספר יהושע הוא המשך ישיר של ספר דברים.

דמותו של משה רבנו תופסת מקום משמעותי בפרק. שמו נזכר י"א פעמים בפרק - תחילה באזכור מותו, לאחר מכן כרבו של יהושע וכעבד ה', ופעמים נוספות כמנהיג ישראל המהווה בסיס ויסוד להנהגתו של יהושע. על ידי הזכרת שמו של משה מדגיש הכתוב שוב ושוב, שהנהגתו של יהושע מהווה המשך ישיר להנהגת רבו.

תוספות במסכת קידושין⁵ עורכים חשבון ומציינים מהו התאריך שבו דיבר ה' עם יהושע, וזו לשונם:

"שלושים יום עמדו בערבות מואב לבכי ומשנצטוו יהושע להסיען הכינו להם צדה לדרך ג' ימים, כדכתיב: 'בעוד שלשת ימים אתם עוברים'. נמצא שכלו שלושים יום אבל משה בד' בניסן, ולמחרת ביום ח' דיבר הקדוש ברוך הוא עם יהושע".

נמצא, שספר יהושע מתאר את סדר ההתרחשויות חודש אחרי פטירת משה, לאחר שלושים ימי בכי ומספד, ימים שבהם לא התגלה ה' ליהושע מפני שאין השכינה שורה מתוך עצבות, כדברי תוספות שם בהמשך:

"שקודם לכן לא דיבר עמו, שאין השכינה שורה מתוך עצבות".

אם כן המילה 'ויהי' מקפלת בתוכה את ימי האבל והבכי על פטירתו של משה. בפטירת משה נסתלקה במידה מסוימת החוליה המקשרת בין ישראל לריבונו של עולם. המילה 'ויהי' רומזת לתחושת היתמות שחשו ישראל באותה שעה.

בימי אבלו של משה נשתכחו שלושת אלפים הלכות

על המילים "מֹשֶׁה עֶבֶדִי מִת"⁶, כתב רש"י:

"ואילו היה קיים, בו הייתי חפץ.

ורבותינו דרשוהו על שלושת אלפים הלכות שנשתכחו בימי אבלו של משה, בא יהושע ושאל, אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה עבדי מת והתורה על שמו נקראת, לומר לך, אי אפשר צא וטורדן במלחמה".

מקורם של דברי רש"י בגמרא **בתמורה**⁷, שם מופיעים הדברים ביתר חריפות, וזו לשון הגמרא:

"בשעה שנפטר משה רבינו לגן עדן, אמר לו ליהושע: שאל ממני כל ספיקות שיש לך!

⁵ תוספות קידושין לח ע"א ד"ה צא מהגן.

⁶ יהושע א, ב.

⁷ תמורה טז ע"א.

⁸ ראה מהרש"א ד"ה אמר לו.

⁹ משך חכמה דברים לד, ח.

עבדי מת ועתה קום עבר את הירדן הזה¹⁴, קום מהאבלות, קום משכחת ההלכות, קום מאבדן ההנהגה הנסית שהיתה עד עכשיו, ותתקדם הלאה לקראת הקומה החדשה שעתידה להיבנות בעם ישראל.

כתב הרד"ק:

"קום עבור - 'קום', ענין זירו, וכן 'קום משחור', 'קומו ועברו', 'קום התהלך'."

יהושע מקבל לידי את ההנהגה לאחר הסתלקותו של משה רבנו. נפילת המדרגה מורגשת מאוד, וישנה ציפיה ותביעה ממנו, שישכיל לרומם את ישראל, מצד התורה, מצד הנבואה, מצד המנהיגות וכו'. יהושע זקוק לסייעתא דשמיא עצומה כדי להצליח במשימתו.

כינוייהם של משה ויהושע

נשוב לכינוייהם של משה ויהושע. על הכינוי 'עבד ה' כתב הרד"ק¹⁵:

"עבד ה' - מי ששם כל כוחו וכוונתו וכל השגחותיו בשם יתברך, ואף בהתעסקו בענייני העולם מתכוין לעבודת האל יתברך, הוא יקרא 'עבד ה'', כמו: 'אברהם עבדי', 'דוד עבדי', 'עבדי הנביאים', שהם כמו העבד לאדון'."

ניתן היה לחשוב ש'עבד ה' הוא אדם שעסוק בהוויות רוחניות ומנותק מכל ענייני העולם הזה, אך הרד"ק מבאר, ש'עבד ה' הוא אדם שמסוגל לקחת את כל התורה הגדולה ולהביא אותה לידי ביטוי בחיי המעשה.

יהושע זוכה לכינוי אחר, 'משרת משה', וכך מבאר המלבי"ם:

"יהושע זכה בין לנבואה בין להנהגת העם מצד שהיה משרת משה, וגדולה שמושה יותר מלמדו (ברכות ז ע"ב)."

יהושע זכה לנבואה ומלכות בזכות היותו 'משרת משה'. ממשיך המלבי"ם:

"וקרא את משה בשם 'עבד ה' לאמר, שגם אחרי מותו נקרא בשם 'עבד ה'', כמו שאמרו חז"ל (סוטה יג ע"ב): מה כאן עומד ומשמש אף שם עומד ומשמש, רוצה לומר כי הצדיק העוסק רק להשלים את עצמו תופסק עבודתו בעת מותו, אבל העוסק לשלמות הדור והדורות הבאים, הוא זוכה ומזכה לדור אחרון. והעבודה המתמדת בסיבתו גם אחרי מותו תקרא על שמו כמו שכתוב: 'וצדקתו עומדת לעד' (תהלים קיא, ג), וזהו שאמרו, שגם אחרי מות משה היה עבד ה'."

משה רבנו איננו עוסק בעבודת ה' פרטית, אלא בשלמות דורו ושלמות כל הדורות הבאים, ולכן לעבודת ה' שלו אין הפסקה, וגם אחרי מותו לא סר ממנו התואר 'עבד ה'."

למעשה, מי שממשיך את המפעל הרוחני הגדול שהשריש משה רבנו בעולם, זה יהושע בן נון, והמשימה שמוטלת על כתפיו של יהושע, במידה מסוימת, היא קשה יותר משל משה, יהושע נדרש להנהיג את ישראל בנקודת המעבר שבין הנהגת המדבר להנהגת

ויהושע נקרא 'משרת משה' - כלפי הקב"ה אנחנו עבדים, וכלפי האדם איננו עבדים אלא משרתים. יהושע הוא משרת משה ולא עבדו, הוא מרגיש ביטול מוחלט כלפי משה רבנו, אבל המושג 'עבד' שייך רק כלפי הקב"ה, "אנא עבדא דקודשא בריך הוא", "עבדי זמן עבדי עבדים הם - עבד ה' הוא לבד חפשי: על פן בבקש כל-אנוש חלקו, חלקי ה'! אמרה נפשי"¹⁰.

לאמור - אמירה גמורה

מילה נוספת שמעוררת תשומת לב בפסוק הראשון היא המילה 'לאמור' המתייחסת לדבר ה'. בפסוקי התורה נאמר פעמים רבות 'ויאמר ה' אל משה לאמר', אך בפסוקי הנביאים הדבר נדיר ביותר ומופיע רק אצל יהושע, וביאר הרמב"ן¹¹:

"והנכון בעיני, כי מילת 'לאמר' להורות על בירור הענין בכל מקום. וידבר ה' אל משה באמירה גמורה, לא אמירה מסופקת, ולא ברמז דבר. ולכך יתמיד זה בכל התורה, כי נבואת משה פה אל פה ידבר בו ולא בחידות' (במדבר יב, ח)."

המילה 'לאמור' מלמדת שאין מדובר ברמז או באמירה מסופקת, אלא באמירה גמורה. השימוש במילה זו כלפי יהושע מעיד כי נבואתו של יהושע היא המשך ישיר של נבואת משה.

העולם חזר לאחוריו

פטירתו של משה רבנו גרמה טלטלה גדולה. משה רבנו היה 'עבד ה' ומנהיגותו האירה את דרכם של ישראל באור בהיר וחזק. מטבע הדברים, בשל ההארה הגדולה, העם נשאר פאסיבי.

כשנפטרה משה רבנו נעלמו מאתנו שלושה דברים - המן, הבאר וענני הכבוד. כשמתה מרים נסתלק הבאר וחזר בזכות משה ואהרן, כשמת אהרן נסתלקו ענני הכבוד וחזרו בזכות משה, וכשמת משה נסתלקו שלושתם¹². חז"ל¹³ מלמדים אותנו שבאותה שעה "חזר העולם לאחוריו", וזו לשונם:

"אמר רבי סימון: בכל מקום שנאמר: 'זיהי אחרי', חזר העולם לאחוריו, 'זיהי אחרי מות אברהם מיד וכל הבארות וגו', ויסתמום פלשתים' אחרי מות אברהם, 'זיהי אחרי מות משה עבד ה'', מיד פסק הבאר, וענני כבוד, והמן'."

כשאברהם אבינו הסתלק העולם חזר לאיליותו ונסתתמו בארות החכמה והדעת, וכשמשה רבנו נפטר נשתכחו שלושת אלפים הלכות ונסתלקו הבאר, המן וענני הכבוד. קשה לתאר במילים את התחושה הקשה שחש העם באותם ימים.

קום עבור את הירדן

החלל שנפער הוא עצום וכדי להתגבר עליו דרושות תעצומות נפש גדולות. ה' פונה ליהושע בשעת משבר זו ואומר לו: "משה

¹⁰ עבדי הזמן, רבי יהודה הלוי.

¹¹ רמב"ן שמות ו, י.

¹² ראה תענית ט ע"א.

¹³ בראשית רבה סב, ד.

¹⁴ יהושע א, ב.

¹⁵ רד"ק יהושע א, א.

משה רבנו מצווה לחזק ולאמץ את יהושע, כי תפקיד ההנהגה דורש חיזוק רב.

המשימה הראשונה המוטלת על יהושע היא, לעבור את הירדן עם העם, "קום עבר את הירדן הנה אתה וכל העם". הירדן הוא נקודת המעבר בין חיי המדבר לחיי ארץ ישראל. למשה רבנו נאמר: "לא תעבר את הירדן הנה", ואילו יהושע ראוי לכך, "משה מת ויהושע מכניס"¹⁹.

ליהושע לא היו מתנגדים

לאחר הציווי על מעבר הירדן, באים דברי החיזוק הבאים:

"כל מקום אשר תדרוך פה רגלכם בו לכם נתתיו פאשר דברתי אלו משה: מהמדבר והלבנון הנה ועד הנהר הגדול נהר פרת כל ארץ החתים ועד הים הגדול מבוא השמש הנה גבולכם: לא יתניצב איש לפניך כל ימי חייך פאשר הייתי עם משה אהיה עמך לא ארפך ולא אעזבך"²⁰.

כל ההבטחות האלקיות שניתנו למשה רבנו נתונות גם לך, וכשם שהיה ה' עם משה כך יהיה אתך, בדיוק באותה מידה.

יתרה מזאת, יהושע מובטח שלא ייתניצב איש בפניו ולא יצא איש כנגדו. למשה רבנו היו מתנגדים, דוגמת קרח ועדתו ודתן ואבירם, אך ליהושע אין מתנגדים על אף שעסק בסוגיות מורכבות ורגישות מן המעלה הראשונה - חלוקת הארץ לנחלה.

אחד מהנושאים המשפטיים הרגישים ביותר הוא חלוקת ירושות. אחים שחיו בשלום ובנעימות במשך שנים רבות יכולים לנהל מלחמת חורמה על פמוטים שהגיעו בירושה וכדו', ומשפחות שלמות מוצאות את עצמן במשבר כואב בגלל סוגיות של ירושה.

חלוקת הארץ לנחלות נמשכה שבע שנים. חלוקת נחלות זו סוגיה כבדה שבקלות רבה עשויה לעורר מחלוקות. ולסוגיית הנחלות קדמו שבע שנות כיבוש, שאף הן עילה משמעותית למריבות ומחלוקות. עם ישראל עובר ארבע עשרה שנה של אתגרים ומשימות בהנהגתו של יהושע, ללא התנגדויות ונתקיים בו "לא יתניצב איש לפניך כל ימי חייך", הלא דבר הוא.

ארץ ישראל, בלי מן ובאר וענני כבוד, לאחר שקיעת שמשו של משה רבנו.

יהושע מסר את התורה יחידי

בספר "בני יששכר" על הנביאים¹⁶ הביא מדברי האר"י הקדוש הערה נפלאה המעמידה אותנו על מעלת המיוחדת של יהושע בן נון כמי שזכה למסור את התורה יחידי, וזו לשונו:

"עייין בכתבי האריז"ל בלקוטי הש"ס ריש אבות - משה קיבל תורה (היינו כל התורה) מסיני (בעצמו בלי שום מסייע, והיה יפה כוחו שהיה לו כלי כזה לקבל מעצמו בלי שום קישור), ומסרה ליהושע (היינו שיהושע גם כן היה יפה כוחו לקבל כל התורה אך בא לו בקושי, והוצרך משה למסור לו בעל כרחו להעניקו מברכת ה', אבל אף על פי כן אחרי המסירה היה יודע כל התורה, אבל אחרי כן) ממנו לזקנים (שלא היה כח בשום בן אדם יחיד לקבל כל התורה עם שרשים ופרטים ותלמים), עיי"ש, ואם כן יהושע לא הניח דוגמתו בתורה".

ניתן לומר, שהטעם לכך שרק שניהם, משה רבנו ויהושע בן נון, ראויים היו למסור את התורה כיחידים הוא, שרק שניהם זכו לראות את הלוחות הראשונים טרם שבירתם.

משה רבנו מצווה לחזק ולאמץ את יהושע

המשימה הראשונה המוטלת על יהושע היא: "קום עבר את הירדן הנה אתה וכל העם"¹⁷, יהושע שקול כנגד כל העם.

הזכרנו בראשית דברינו את הביטוי 'חזק ואמץ' המוזכר בפרקנו ארבע פעמים. למעשה ביטוי זה נזכר כבר בספר דברים בפסוקים המספרים על ציווי ה' למשה להתכונן לקראת מיתתו, וכך נאמר:

"עלה ראש הפסגה ושא עיניך ימה וצפנה ותימנה ומזרחה וראה בעיניך כי לא תעבר את הירדן הנה: וצו את יהושע ונתנהו ואמצהו כי הוא יעבר לפני העם הנה והוא ינחיל אותם את הארץ אשר תראה"¹⁸.

¹⁶ בני יששכר על הנביאים דרך עדותיך יהושע א, א.

¹⁷ יהושע א, ב.

¹⁸ דברים ג, כז-כח.

¹⁹ ראה רש"י במדבר יא, כח.

²⁰ יהושע א, ג-ה.